

Nr 15

Utlåtande i anledning av motioner angående utredning av frågan om avståndskostnadernas inverkan på levnads- och produktionskostnaderna i Norrland.

I de likalydande, till allmänna beredningsutskottet hänvisade motionerna I: 250 av herr *Sundin* och II: 319 av herr *Larsson* i Hedenäset hemställes att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhänga om skyndsamt utredning av frågan om avståndskostnadernas inverkan på levnads- och produktionskostnaderna i Norrland samt av möjligheterna för en utjämning av desamma med kostnaderna i landet i övrigt.

I motionerna anföres, att ett livskraftigare och mera differentierat näringsliv i Norrland, särskilt i dess övre och inre delar, framstår som synnerligen angeläget. Inte bara storindustrien utan även serviceyrkena bör ges samma möjligheter som i landet i övrigt. De fem nordligaste länen har 16 % av landets befolkning men svarar för 35 % av vår export och där produceras 85 % av landets elenergi. En utbyggnad av näringslivet i Norrland försvåras av högre produktions- och levnadskostnader, därvid avståndskostnaderna spelar en stor roll. Särskilt framträdande är dessa i fråga om priserna på bensin och motorbrännolja. Utredningar och överväganden för utjämning av drivmedelspriserna har hittills icke lett till något resultat. Det bör övervägas att tillämpa s. k. virtuella avstånd, dvs. begreppet kilometer i frakthänseende differentieras. Den indirekta beskattningen bör även kunna differentieras. Dessutom kan direkta statssubventioner för kostnadsutjämning övervägas.

Beträffande motiveringen i övrigt får utskottet hänvisa till motion II: 319.

Utskottet har inhämtat yttrande över motionerna från kommerskollegium, socialstyrelsen, statens pris- och kartellnämnd, Samarbetsdelegationen för de fyra nordligaste länen samt Sveriges lantbruksförbund.

Kommerskollegium anför bl. a. att det är angeläget att försöka lösa de påtalade problemen. Försök har också gjorts men hittills utan påtagliga resultat. Emellertid pågår inom jordbruksdepartementet en inventering av olösta norrlandsfrågor. Denna inventering är avsedd att utgöra en grundval för ett bedömande av vilka åtgärder som lämpligen bör vidtagas för att få till stånd en rimlig lösning av norrlandsproblemen. Inventeringen bör slutföras, innan ny utredning tillsättes. Kollegium avstyrker således motionerna.

Till yttrandet är fogade utlåtanden från handelskamrarna i Gävle, Sunds-

vall och Luleå. Den förstnämnda avstyrker, medan de båda sistnämnda tillstyrker utredning.

Socialstyrelsen framhåller, att övre Norrlands särställning i fråga om levnadskostnaderna är rätt väl känd och även beaktad i löne- och skattesammanhang. Styrelsen finner det knappast erforderligt att för det i motionerna avsedda syftet företa en särskild undersökning av levnadskostnaderna i övre Norrland. Styrelsen vill icke uttala sig om möjligheten och lämpligheten att utjämna drivmedelspriserna i landet. I den mån en utredning befines lämplig anser styrelsen att den bör begränsas till vissa speciella distributions- och prisfrågor av särskild betydelse.

Pris- och kartellnämnden anför bl. a. att priskontrollnämnden år 1956 påbörjade en undersökning av i vilken mån gällande zontillägg för flytande drivmedel motsvarades av faktiska fraktkostnader. Undersökningen, som gällde endast ett större oljebolag, slutfördes av pris- och kartellnämnden. Den visade, att zonprissystemet inneburit en utjämning av prisnivån, som varit till förmån för konsumenterna i Norrland. Under förutsättning av ohämmad konkurrens mellan flera företag lär det inte vara möjligt att förhindra, att olikheter i fraktkostnader återspeglas i prisbildningen. Lagen om motverkande av konkurrensbegränsning inom näringslivet kan inte åberopas som stöd för förhandling i syfte att förmå företag att avstå från sådan prissättning som är kännetecknande för fria konkurrensförhållanden. I fråga om differentiering av den indirekta beskattningen på flytande drivmedel anser nämnden, att skäl kan föreligga för närmare prövning av denna fråga.

Samarbetsdelegationen för de fyra nordligaste länen uttalar bl. a., att det norrländska näringslivet är långt mera konjunkturkänsligt än det syd- och mellansvenska och att den kommunala utdebiteringen genomsnittligt är betydligt högre i Norrland än i övriga Sverige. En ökad differentiering av det norrländska näringslivet bör därför eftersträvas, varvid transportkostnaderna emellertid otvivelaktigt utgör ett stort hinder. Norrlandskommitténs olika förslag har ännu inte lett till någon statsmakternas åtgärd. Väl medveten om de svårigheter, som kan möta, tillstyrker delegationen dock utredning.

Lantbruksförbundet framhåller, att statsmakterna numera icke som tidigare kan ge direktiv i fråga om drivmedelspriserna utan endast genom initiativ till underhandlingar mellan oljebolagen påverka zontilläggens storlek. Den fria konkurrensen torde emellertid vara en effektiv regulator. En differentiering av den indirekta skatten på exempelvis drivmedel synes teoretiskt vara en möjlig utväg, men den frågan är av stor räckvidd och berör icke endast Norrland. Förbundet avstyrker motionerna.

Utskottet

Utskottet är ense med motionärerna om att frågan angående en utjämning mellan levnads- och produktionskostnaderna i Norrland och i landet i övrigt är av stor vikt icke endast för norrlandslänen utan för hela riket och att frågan bör upptagas till övervägande. Härvid spelar självfallet frågan om avståndskostnaderna en stor roll. Inom jordbruksdepartementet pågår emellertid en inventering av olösta norrlandsfrågor, som är avsedd att giva en grundval för bedömning av vilka åtgärder som bör vidtagas för lösande av norrlandsproblemen. Enligt vad utskottet erfarit intager transportproblemen, som tidigare ingående behandlats av bl. a. norrlandskommittén, en framträdande plats vid denna översyn. Utskottet har med hänsyn till dessa omständigheter icke funnit skäl att gå närmare in på de i motionerna upptagna detaljspörsmålen utan anser sig kunna förvänta att dessa beaktas vid inventeringen. Utskottet finner sålunda frågan om utredning i enlighet med motionärernas förslag böra anstå i avvaktan på att inventeringen slutföres. De upptagna frågorna och de synpunkter på dessa, som framförts i motionerna och remissyttrandena, synes emellertid vara av den vikt, att utskottet vill hemställa,

att riksdagen i anledning av de likalydande motionerna I: 250 och II: 319 i skrivelse till Kungl. Maj:t giver till känna vad utskottet ovan anfört.

Stockholm den 10 april 1958

På allmänna beredningsutskottets vägnar:

NANCY ERIKSSON

Närvarande:

från f ö r s t a kammaren: fru Wallentheim, herrar Nyström, Strandler, Johan Persson, fru Nilsson, herr Sörlin, fru Hamrin-Thorell, herrar Hellebladh, Jonasson, Tage Johansson och Kaijser;

från a n d r a kammaren: fru Eriksson i Stockholm, fru Svedberg, herrar Nestrup, Bark, Östrand, Magnusson i Tumhult, Nelander, fröken Wallerius, herr Carlsson i Huskvarna, fru Jäderberg, herr Börjesson och fru Lewén-Eliasson.